

การศึกษาบทบาทชาวพุทธแบบอย่าง : กรณีศึกษาบทบาทของ อนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา

พระครูวิบูลศีลพรต (สมหมาย อาสโณ)

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นชาวพุทธแบบอย่างของ อนาถบิณฑิกเศรษฐี ศึกษาบทบาทการเป็นชาวพุทธแบบอย่างของนางวิสาขามหาอุบาสิกาและเปรียบเทียบบทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา

ผลการศึกษาพบว่าอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นอุบาสกที่ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะในด้านการถวายทาน เป็นชาวพุทธแบบอย่างที่มีบทบาทโดดเด่นในด้านการให้ความอุปถัมภ์ พระภิกษุสงฆ์ดำรงตนมั่นอยู่ในความเป็นอุบาสกที่ดีในพระพุทธศาสนา อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน มีศรัทธามั่นคง เข้าวัดฟังธรรมและตักบาตรทำบุญในพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ อนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นอุบาสกที่เป็นต้นแบบ เป็นอุบาสกตัวอย่างของชาวพุทธ ท่านสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม

นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นอุบาสิกาที่ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะในด้านการถวายทาน เป็นชาวพุทธแบบอย่างที่มีบทบาทโดดเด่นให้ความอุปถัมภ์ บำรุงพระภิกษุสงฆ์ด้วยการถวายปัจจัย ๔ อันสมควรแก่สมณบริโภค มีศรัทธาอย่างมั่นคงในพระพุทธศาสนา ชักชวนญาติ คนรับใช้และบริวารให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ให้ความช่วยเหลือสังคมและคนรอบข้างด้วยความเต็มใจและเสียสละ

เปรียบเทียบบทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา จาก การศึกษาพบว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขามหาอุบาสิกา มีบทบาทโดดเด่นด้านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัย ๔ อันสมควรแก่สมณบริโภคเหมือนกัน มีศรัทธามั่น ในพระพุทธศาสนาอย่างไม่เสื่อมคลายเหมือนกัน สร้างเสนาสนะอันเป็นถาวรวัตถุไว้ในพระพุทธศาสนา คืออนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างวัดเชตวัน นางวิสาขามหาอุบาสิกาสร้างวัดบุพพาราม ทั้งสองท่านเป็นเศรษฐีใจบุญชอบช่วยเหลืองานสังคมเป็นที่เคารพรักของบุคคลทั่ว ๆ ไป

Abstract

The aims of this research are to study role of being the typical Buddhist of AnathapindikaSetthi, to study role of being the typical Buddhist of VisakhaMahaUpasika, and to compare roles of AnathapindikaSetthi and VisakhaMahaUpasika

The results are found as follows:

AnathapindikaSetthi was praised as the foremost in donation by the Buddha. He was a typical Buddhist with the prominent role in giving support to the Sangha, and firmly held himself to be good lay devotee. He was a Stream-Enterer and a firmly faithful person in Buddhism. He always visited the temple to listen to Dhamma and to make merit by giving alms. He was the prototypical and typical Buddhist who was full of virtues.

VisakhaMahaUpasika was praised as the foremost in donation by the Buddha. She had the prominent Buddhist role in support of the Sangha with four requisites. She was faithful in Buddhism and persuaded relatives, servants, and attendants to believe in Buddhism. She helped her persons and society with pleasure and sacrifice.

In comparison the roles of AnathapindikaSetthi and VisakhaMahaUpasika it is found that they are the same in terms of the prominent roles in support of the Sangha with four requisites, being firmly faithful in Buddhism, and construction of permanent buildings to Buddhism i.e. AnathapindikaSetthi, the temple of Jetavana and VisakhaMahaUpasika, the temple of Pubbarama. Both Buddhists are beloved and merciful millionaires and like to help society.

๑. บทนำ

ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อุบาสก อุบาสิกา นอกจากจะทำหน้าที่ถวายการอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ในด้านปัจจัยสี่แล้วยังทำหน้าที่ช่วยเผยแพร่ศาสนาอีกส่วนหนึ่งด้วย เป็นการแบ่งเบาภาระในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อีกทางหนึ่ง อนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกาทั้งสองท่านต่างได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเลิศกว่าอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายในด้านการถวายทานทำนุบำรุงพระสงฆ์และพระศาสนาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวพุทธทั้งในอดีตและในปัจจุบัน อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นเศรษฐีใจบุญได้บริจาคทรัพย์จำนวน ๒๗ โกฏิเพื่อเป็นค่าที่ดินสร้างวัด และบริจาคอีก ๒๗ โกฏิเป็นค่าก่อสร้างคันธกุฎีที่ประทับของพระบรมศาสดาและเสนาสนะของพระสงฆ์รวมเป็นทรัพย์ทั้งสิ้น ๕๔ โกฏิ^๑ วัดที่อนาถบิณฑิกสร้างขึ้นชื่อว่าวัดเชตวันมหาวิหาร ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา หลังจากสร้างวัดเสร็จแล้วท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้นิมนต์พระสงฆ์ ๒๐๐๐ รูป เพื่อรับบิณฑบาตที่บ้านของท่านเป็นประจำทุกวัน ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้บริจาคทรัพย์เพื่ออุปถัมภ์พระสงฆ์บำรุงพระพุทธศาสนาจนท่านมีฐานะยากจนลงแต่ท่านก็ไม่เคยที่จะหยุดการทำบุญท่านเป็น

เศรษฐีที่มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง นอกจากทำบุญในพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านยังอุทิศตนเพื่อสังคมด้วยการช่วยเหลือในด้านต่างๆ อันเป็นสาธารณประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่เสมอ บทบาทในการช่วยเหลือสังคมและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาสรุปได้ ๒ ด้านคือ ด้านสังคม อนาถบิณฑิกเศรษฐีมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับบุคคลระดับต่างๆ เป็นจำนวนมาก ด้านเป็นพุทธศาสนิกชนท่านได้พบพระพุทธเจ้า ฟังธรรมแล้วบรรลุพระโสดาบัน เป็นผู้มีความเลื่อมใสอย่างไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย รักษาศีล ๕ อย่างไม่บกพร่อง^๒ ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นเศรษฐีที่มีทรัพย์ทั้งภายนอกและภายใน วิธีการดำเนินชีวิตของท่านควรที่อนุชนคนรุ่นหลังเอาเป็นแบบอย่าง ส่วนนางวิสาขามหาอุบาสิกา นั้นเป็นอุบาสิกาที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา นอกจากบริจาคทรัพย์เพื่อสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนา คือ สร้างวัดบุพพารามแล้ว นางวิสาขามหาอุบาสิกา ยังได้ถวายทานแก่พระสงฆ์เป็นประจำ เป็นผู้ทูลขออนุญาตจากพระพุทธเจ้าให้พระสงฆ์ใช้ผ้าอาบน้ำฝนได้ นอกจากอุปถัมภ์พระสงฆ์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว นางวิสาขามหาอุบาสิกา

^๑ พระครูกล้วยาณสิทธิวัฒน์, **เอตทัคคะในพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๗**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๐๖.

^๒ รังสี สุทนต์, “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

ยังอุทิศตนเพื่อสังคมส่วนรวมเป็นกำลังหลักในการชักชวนประชาชนอุทิศตนเพื่องานสาธารณประโยชน์อีกด้วย

๒. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นชาวพุทธตัวอย่างของอนาถปิณฑิกเศรษฐี

๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นชาวพุทธตัวอย่างของนางวิสาขามหาอุบาสิกา

๒.๓ เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของอนาถปิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ซึ่งใช้วิธีรวบรวมข้อมูล และการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการวิจัยดังนี้

๓.๑ ขั้นสำรวจเอกสารเป็นขั้นการสำรวจเอกสารต่างๆ คือคัมภีร์พระไตรปิฎกทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา วารสารและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

๓.๒ ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการบันทึกข้อมูล ดังนี้ คือย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอก

ข้อความที่เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิง เพื่อสนับสนุนความคิดของผู้วิจัย ข้อความที่เป็นพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก

๓.๓ ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจึงนำมาจัดเรียงลำดับก่อนและหลังเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๔ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

๓.๕ ขั้นสรุปผล เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุปเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

๓.๖ ขั้นเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิธีดำเนินการดังกล่าวสามารถนำมาเขียนขั้นตอนได้ตามแผนภูมิดังนี้

๔. ผลการวิจัย

อนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นอุบาสกที่ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะในด้านการถวายทาน เป็นชาวพุทธตัวอย่างที่มีบทบาทโดดเด่นในด้านการให้ความอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ ดำรงตนมั่นอยู่ในความเป็นอุบาสกที่ดีในพระพุทธศาสนา อนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นพระอริยบุคคล ชั้นโสดาบัน มี

ศรัทธามั่นคง เข้าวัดฟังธรรมและตักบาตร ทำบุญในพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ อนาคตบิณฑิกเศรษฐี เป็นอุบาสกที่เป็นต้นแบบ เป็นอุบาสกตัวอย่างของชาวพุทธ ท่านสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม ในด้านคุณธรรมที่มีภายในตน จัดแยกได้ ๓ ประการดังนี้ ๑) ทาน การให้การ แบ่งปัน อนาคตบิณฑิกเศรษฐีพอใจในการ ถวายทานแก่พระสงฆ์ พอใจในการให้ทานแก่ คน ยากจนคนอนาถา อนาคตบิณฑิกเศรษฐีได้ ถวายปัจจัย ๔ บำรุงพระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุ สงฆ์ทุก วัน ไปวัดพระเชตะวันมหาวิหารทุกวัน ไม่ขาด ไม่เคยไปมือเปล่า จะต้องมีของเคี้ยว ของฉัน เช่น น้ำปานะและผ้าไปถวายพระภิกษุ สงฆ์ ในคราวที่ขาดแคลนทรัพย์ไม่มีของ เหล่านั้น ท่านก็จะใช้ผ้าห่อทรายไปเกลี้ยใน บริเวณวัดพระเชตะวันมหาวิหาร ท่านถวาย ทาน รักษาศีลแล้วก็กลับบ้าน พระพุทธเจ้าจึง ตั้งให้ท่านเป็นผู้เลิศกว่าผู้อื่นด้านการให้ทาน ๒) ศีล การรักษากาย วาจา ใจให้เรียบร้อย อนาคตบิณฑิกเศรษฐีบรรลุลหกรรมเป็นพระ โสดาบันแล้วก็รักษาศีล ๕ ไม่ขาดไม่บกพร่อง ภรรยา คือนางปัญญลักขณา บุตรธิดาคนรับใช้ ชายหญิง ตลอดจนกระทั่งพวกกรรมกรที่ ทำงานรับจ้างทุกคนก็รักษาศีล ๕ ไม่ขาดไม่ บกพร่องเช่นกัน ท่านประพฤติดีอ่อนน้อมถ่อม ตน ช่วยขนขวายในกิจของสงฆ์ และ ประชาชนทั่วไป ๓) ภาวนา อนาคตบิณฑิก เศรษฐีได้บำเพ็ญ คุณธรรมด้านทาน ศีล เป็น ประจำอยู่แล้ว ยังได้บำเพ็ญด้านธัมมัสสวนะ ชักนำให้ผู้อื่นได้ฟังธรรม เจริญพุทธานุสติ ธัม

มานุสติ ท่านเป็นสัมมาทิฐิบุคคล มีความเห็น ตรง เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว

นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นอุบาสิกา ที่ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็น เอตทัคคะในด้านการถวายทาน เป็นชาวพุทธ ตัวอย่างที่มีบทบาทโดดเด่นให้ความอุปถัมภ์ บำรุง พระภิกษุสงฆ์ด้วยการถวายปัจจัย ๔ อัน สมควรแก่สมณบริโศก มีศรัทธาอย่างมั่นคงใน พระพุทธศาสนา ชักชวนญาติ คนรับใช้และ บริวารให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ให้ ความ ช่วยเหลือสังคมและคนรอบข้างด้วย ความเต็มใจและเสียสละ นางวิสาขามหา อุบาสิกาเป็นชาว พุทธตัวอย่างที่ควรถือเป็น แบบอย่างดังนี้ ๑) เป็นผู้ที่มีศรัทธาต่อ พระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ตระกูลของนาง วิสาขาเป็นตระกูลที่มีศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า ได้นิมนต์พระสงฆ์ไปฉันภัตตาหารที่ บ้านเป็น ประจำ นางวิสาขาเป็นกุมาริกาคนแรกที่ได้ บรรลุโสดาปัตติผลตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ นาง วิสาขาไม่เคยอ้อมในการทำบุญแม้จะทำบุญทุก วัน ให้ทานทุกวันก็ตาม นางวิสาขาจึงทำบุญ และให้ทานทุกวัน ให้การช่วยเหลือด้านสังคม สงเคราะห์ ตลอดจนช่วยขนขวายในกิจธุระ ของ พระพุทธศาสนา นางวิสาขาไปวัดฟัง ธรรมจากพระพุทธเจ้าอยู่เป็นประจำ ทุกครั้งที่ นางวิสาขาไป วัดนางไม่เคยมีมือเปล่าไป โดย จะให้คนรับใช้ถือวัตถุสิ่งของที่พระสงฆ์ฉันได้ ตลอดจนน้ำปานะ นำมาถวายพระพุทธเจ้า และเหล่าพระสาวก หลังจากฟังธรรมจาก พระพุทธเจ้าเสร็จแล้ว นางวิสาขา ก็จะเดิน ตรวจดูแลสอบถามความเป็นอยู่ของพระสงฆ์

ตามกฏีต่างๆ หากพระภิกษุรูปใดขาดปัจจัย ๔ ส่วนไหนก็จะจัดนำมาถวายเป็นเนืองนิตย์ ๒) เป็นผู้มีความเชื่อฟังเป็นลูกที่ดีของมารดาบิดา นางวิสาขาเกิดในตระกูลมหาเศรษฐีแห่งเมืองสาเกต อยู่ในถิ่นที่เหมาะสมซึ่งแวดล้อมด้วยผู้คนที่เป็นบัณฑิต เป็นคนดีมีคุณธรรม มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ประเพณีและวัฒนธรรมอันดี โดยเฉพาะใน ครอบครัวของนางวิสาขาล้วนเป็นบัณฑิต โดยเริ่มตั้งแต่ปู่ย้ามารดาบิดาและคนใช้เก่าแก่ที่ชื่อว่า ปุณณะทุกคนล้วนได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน ด้วยเหตุนี้นางวิสาขาก็เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมด้วย วิชาความรู้ และความประพฤติเรียบร้อยไม่ต่างไปจากบุคคลในครอบครัวเลย การที่นางวิสาขามีความประพฤติเช่นนี้เพราะคนในครอบครัวคอยสนับสนุนเป็นกำลังใจให้นางหมั่นทำความดี ๓) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์มั่นคงต่อสามี นางวิสาขาเมื่อแต่งงานไปอยู่บ้านสามีในฐานะภริยาของ ปุณณวัณณะแล้ว นางได้ดูแลจัดกิจการภายในบ้านทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ที่ภริยาพึงกระทำ นางเอาใจใส่ดูแลทุกอย่างตลอดจนยานพาหนะแม้กระทั่งสัตว์ที่มีชีวิต เช่นครั้งหนึ่งนางวิสาขาร่วมด้วยคน ใช้ได้ถือคบไฟไปหลังบ้านเพื่อทำคลอดให้แม่ม้าอัสตร การปฏิบัติหน้าที่ของนางวิสาขานในฐานะ ภริยาแม้จะไม่ปรากฏชัดเจนแต่พอสรุปได้ว่าความขัดแย้งความทะเลาะวิวาทกันระหว่างนางกับสามีไม่ได้ปรากฏตามประวัติ ย่อมแสดงให้เห็นว่านางได้ประพฤติปฏิบัติดีต่อสามีตลอดจนคนภายในครอบครัวให้ได้รับความสุขสบาย คอยเป็นเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์กับสามีอยู่เสมอ ๔)

เป็นผู้ มีความเฉลียวฉลาดใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาครอบครัว ปัญหาในครอบครัวที่นางวิสาขาท้อง แก่ไขคือการมีความเห็นไม่ตรงกันระหว่างนางวิสาขากับพ่อผัว แม้ว่านางวิสาขากลับปฏิบัติหน้าที่ ของลูกสะใภ้ที่ดีต่อแม่ผัวพ่อผัวเป็นอย่างดี แต่บางครั้งนางอาจแสดงพฤติกรรมที่พ่อผัวคิดว่าไม่ ถูกต้องตามความคิดของตนเอง ปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างลูกสะใภ้กับพ่อผัวคือ เรื่องการออกจากบ้านในเวลากลางคืนเพื่อช่วยแม่ม้าอัสตรที่กำลังตก ลูกในเรือน เรื่องกล่าวหาว่าพวกนิครนถ์มิใช่พระอรหันต์ เรื่องการบริภคของเก่า และเรื่องความหมายของโอวาท ๑๐ ประการ ปัญหาเหล่านี้แม้ จะเป็นเหตุทำให้นางวิสาขาลูกตำหนิจากพ่อผัว แต่นางก็ชี้แจงเหตุผลจนทำให้พ่อผัวเข้าใจปัญหา ดังกล่าว และยังได้ชักชวนพ่อผัวให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา มาร่วมสร้างบุญใน พระพุทธศาสนา จนเป็นเหตุให้ท่านเศรษฐีได้บรรลุโสดาปัตติผลเป็นพระโสดาบัน นับตั้งแต่นั้นทุก คนในครอบครัวก็ล้วนมีศรัทธามั่นคงต่อพระรัตนตรัย ๕) ชักชวนมหาชนให้ทำบุญ ประชาชน ชาวเมืองสาเกตและเมืองสาวัตถีให้ความรัก ความเคารพนับถือนางวิสาขา ยกย่องเชิดชูนางเสมือนญาติคนหนึ่ง ไม่ว่าใครจะทำบุญอะไรที่ไหนก็ต้องเชิญนางวิสาขาไปเป็นแขกพิเศษของงานอยู่เสมอ เพราะนางรู้ใจพระสงฆ์ว่าต้องการฉันอาหารประเภทไหน งานใดที่มีนางวิสาขาเดินทางไปร่วมงานด้วยถือว่าเป็นเกียรติแก่เจ้าของงาน นอกจากนี้นางวิสาขาก็ชักชวนมหาชนให้หันมานับถือ

พระพุทธศาสนา อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์
อยู่เสมอ

อนาถบิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขามหาอุบาสิกา มีบทบาทโดดเด่นด้านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัย ๔ อันสมควรแก่สมณบริโศกเหมือนกัน มีศรัทธามั่น ในพระพุทธศาสนาอย่างไม่เสื่อมคลายเหมือนถัน สร้างเสนาสนะอันเป็นถาวรวัตถุไว้ใน พระพุทธศาสนา คือ อนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างวัดเชตะวันนางวิสาขามหาอุบาสิกาสร้างวัดบุพพาราม ทั้งสองท่านเป็นเศรษฐีใจบุญชอบช่วยเหลืองานสังคมเป็นที่เคารพรักของบุคคลทั่วไปเมื่อ เปรียบเทียบบทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกาได้ข้อสรุปดังนี้๑) อนาถบิณฑิกเศรษฐีได้บริจาคทรัพย์ ๕๔ โกฏิสร้างวัดเชตะวันถวายเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ สร้างบริเวณ สร้างซุ้ม สร้างศาลาโรงฉัน สร้างศาลาโรงไฟ สร้างกุฏิเก็บของ สร้างศาลาจงกรม ขุดบ่อน้ำ สร้างเรือนไฟ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่เป็นถาวรวัตถุ จากนั้นก็คอยอุปถัมภ์บำรุงถวายปัจจัย ๔ แก่พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ แต่ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีไม่เคยทูลขอถวายเครื่องใช้สอยอะไรอื่น พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษา ณ วัดเชตะวันเป็นเวลา ๑๙ พรรษา อนาถบิณฑิกเศรษฐีถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ที่บ้านวันละ ๒,๐๐๐ รูปทุกวัน อนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ชักนำพวกสาวกอัญญเดียรถียจำนวน ๕๐๐ คนให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ท่านได้ช่วยชำระอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์กรณีที่

นางภิกษุณีมารดาของพระมหากัสสปะตั้งครรรค์แล้วมาบวชเป็นนางภิกษุณี อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นที่นับถือและได้รับการให้ความสำคัญจากพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นอย่างมาก ท่านได้รับพระราชานุเคราะห์จากพระเจ้าปเสนทิโกศลให้ร่วมสร้างเสนาสนะเป็นที่พักเรียกว่า สพลชระ (เรือนไม้สน) ไว้ในวัดเชตะวัน อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นที่วางพระราชหทัยของพระเจ้าปเสนทิโกศลเมื่อตอนที่ท่านสร้างวัดเชตะวัน เสร็จเรียบร้อยแล้ว พระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุสงฆ์เสด็จมากรุงสาวัตถี ท่านอนาถบิณฑิกะได้เข้าเฝ้าพระเจ้าปเสนทิโกศลทูลให้โปรดส่งพระราชธิดาสุมนาพร้อมหญิงสาวบริวาร ๕๐๐ นางไปต้อนรับพระพุทธเจ้า ซึ่งพระเจ้าปเสนทิโกศลก็ทรงพอพระราชหทัย มีรับสั่งให้เจ้าหญิงสุมนาพร้อมหญิงสาว ๕๐๐ นางไปต้อนรับพระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุสงฆ์ อนาถบิณฑิกเศรษฐีสำเร็จพระโสดาบัน ประภทวิภูษณาสยะ วิภูษณภริยะจะบรรลुสกทาคามีผลและอนาคามีผลในสวรรค์ชั้นที่ตนเกิดแล้ว จะไปเกิดในสวรรค์ชั้นสุทธาวาส ๕ ชั้น คือ ชั้นอวิหา อตปปา สุทัสสา สุทัสสีและอกนิฏฐา ตามลำดับแล้วปรินิพพานในชั้นอกนิฏฐา๒)นางวิสาขามหาอุบาสิกาบรรลุโสดาปัตติผลตั้งแต่อายุ ๗ปี เป็นอุบาสิกาที่ ได้รับยกย่องไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะด้านการถวายทานคู่กับอนาถบิณฑิกเศรษฐี นางวิสาขาได้สละทรัพย์ ๒๗ โกฏิสร้างวัดบุพพารามถวายเป็นที่พักของพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์วัดบุพพารามตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือไม่ห่างจากวัดเชตะวัน

นางวิสาขาคได้เคยร่วมกับอนาถบิณฑิกเศรษฐีชำระอธิกรณ์สงฆ์กรณีที่นางภิกษุณีมารดาของพระกุมารกัสสปะตั้งครุฑแล้วมาบวชเป็นภิกษุณี นางวิสาขาคได้ทูลขอถวายสิ่งของเครื่องใช้สอยหลายชนิดแก่พระสงฆ์เช่น ขอถวายผ้าอาบน้ำฝน ขอถวายผ้าเช็ดปาก ขอถวายไม้กวาด ผ้าเช็ดเท้า เป็นต้น นอกจากถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ที่บ้าน วันละ ๒,๐๐๐ รูปแล้ว นางวิสาขามหาอุบาสิกายังได้ขอถวายทานพิเศษอีกคือ ขอถวายอาคันตุกัตคมิกกัต คิลานกัต คิลานุปัฏฐากกัต คิลานเภสัชและขอถวายข้าวต้ม นางวิสาขาคถึงแก่กรรมตายไป เกิดบนสวรรค์ชั้นนิมมานรดีได้เป็นชายาของท้าวสุณิมิตเทวราช นางวิสาขาคเป็นพระโสดาบัน ประภทวิภูษณาสยะ วิภูษณาริตะ จะบรรลุสกทาคามีผลและอนาคามีผลในสวรรค์ชั้นที่ตนเกิดแล้วจะ ไปเกิดในสวรรค์ชั้นสุทธาวาส ๕ ชั้นตามลำดับแล้วปรินิพพานในชั้นอนิฏฐาเช่นเดียวกับอนาถบิณฑิกเศรษฐี จึงเป็นอันสรุปได้ว่า ในบรรดาอุบาสก อุบาสิกานั้น ผู้นับถือพระรัตนตรัยในสมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ฝ่ายอุบาสกผู้บำเพ็ญบุญไม่มีใครเกินอนาถบิณฑิกเศรษฐี ฝ่ายอุบาสิกาผู้ใญ่บุญไม่มีใครเกินนางวิสาขามหาอุบาสิกา

จากการศึกษาบทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา ผู้วิจัยเห็น ว่าท่านทั้งสองท่านทั้งสองมีข้อแตกต่างกันในเชิงจิตวิทยาคือท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นพ่อบ้าน มีหน้าที่ทำงานภายนอกบ้านหาทรัพย์มาใช้ภายในบ้าน ท่านเป็นพ่อค้า

นักธุรกิจมีเพื่อนมาก มีคน รู้จักมากมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองบ้านเรือน จึงไม่ค่อยทราบเรื่องของผู้สอยที่จำเป็นของพระสงฆ์ ส่วนนางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นธิดาของเศรษฐี ได้ถูกอบรมสั่งสอนมาในเรื่องของการเป็นแม่บ้านแม่เรือน เป็นกุลสตรีไม่ต้องออกไปทำมาค้าขายเหมือนอนาถบิณฑิกะ นางวิสาขาคยอมทราบว่า จำเป็นต้องใช้สอยสิ่งของอะไรอันเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน พระสงฆ์ส่วนมากมาจากชาวบ้าน มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สิ่งของต่างๆ หลายอย่างเช่น ผ้าอาบน้ำฝนไม้กวาดและของใช้อื่นๆ อีก มาก อันนี้เป็นความแตกต่างระหว่างอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา

๕.ข้อเสนอแนะ

การศึกษบทบาทชาวพุทธแบบอย่าง : กรณีศึกษาบทบาทของอนาถบิณฑิกเศรษฐีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ ศึกษาวิจัยบทบาทของเศรษฐีในครั้งพุทธกาลที่มีส่วนในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เปรียบเทียบกับเศรษฐีในสมัยปัจจุบันที่มีบทบาทในด้านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา

๕.๒ ศึกษาบทบาทของอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นเอตทัคคะในด้านต่างๆ ที่อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา

๕.๓ ศึกษาบทบาทของเศรษฐีในปัจจุบันที่อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ

บรรณานุกรม

พระครูกล้วยาณสิทธิวัฒน์. **เอตทัคคะในพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

รังสี สุทนต์. “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถปิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.**

ภาพกิจกรรม ป.โท